

preview only

DNEVI POEZIJE
IN VINA

© BELETRINA, 2023. VSE PRAVICE PRIDRŽANE.

Brez predhodnega pisnega dovoljenja Beletrine je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnemkoli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem, javnim interaktivnim dostopom ali shranitvijo v elektronski obliki.

Vse informacije o knjigah Beletrine dobite na spletnem naslovu:

WWW.BELETRINA.SI

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.18-1

LLESHANAKU, Luljeta

Ponedeljek je čevelj brez para / Luljeta Lleshanaku ; v slovenski jezik prevedel Blaž Božič. - Ljubljana : Beletrina, 2023. - (Dnevi poezije in vina)

ISBN 978-961-298-138-9

COBISS.SI-ID 157815043

Luljeta Lleshanaku PONEDELJEK JE ČEVELJ BREZ PARA

Prevod
Blaž Božič

Izvršna urednica
Živa Borak

Lektura
Aleš Učakar

Prelom
Jana Kuharič

Tehnični urednik
Marko Hercog

Izdajatelj
Beletrina
Neubergerjeva 30, 1000 Ljubljana
www.beletrina.si

Za založbo
Mitja Čander

Naklada: 1000 izvodov

Ljubljana 2023

preview only

Luljeta Lleshanaku

PONEDELJEK JE ČEVELJ BREZ PARA

v slovenski jezik prevedel Blaž Božič

Misteri i lutjeve

Në familjen time
lutjet bëheshin fshehtas
me zë të ulët, me një hundë të skuqur nën jorgan,
gati mërmëritje,
me një psherëtimë në fillim dhe fund
të hollë, e të pastër si një garzë.

Përreth shtëpisë,
kishte vetëm një palë shkallë për t'u ngjitur
ato të drunjtat, të mbështetura gjithë vitin pas murit,
për riparimin e tjegullave në gusht para shirave.
Në vend të engjëjve,
hipnin e zbritnin burra
që vuanin nga shiatiku.

Ata luteshin duke u shikuar sy më sy me Të,
si në një marrëveshje kryezotësh
duke kërkuar një shtyrje afati.

Skrivnost molitve

V moji družini
so se molitve izrekale skrivaj:
z nizkim glasom, pritajeno, skozi zatekle nosove
 pod odejo,
skorajda mrmraje,
na začetku in koncu jih je pospremil zdihljaj,
tanek in čist kakor gaza.

Zunaj hiše pa ena sama stvar –
lestev, da si se lahko povzpel po njej,
lesena lestev, vse leto prislonjena ob zid,
da si lahko popravil strešnike, preden nastopijo
 deževja v avgustu.
Namesto angelov
so se po njej vzpenjali in spuščali
možje, ki trpijo za išiasom.

Svoje molitve so izrekli iz oči v oči s Teboj –
kot bi jih težila zaveza do zemljiškega gospoda
in bi si želeli izprositi odlog kakšnega roka.

The Mystery of Prayers

In my family
prayers were said secretly,
softly, murmured through sore noses
beneath blankets,
a sigh before and a sigh after
thin and sterile as a bandage.

Outside the house
there was only a ladder to climb
a wooden one, leaning against a wall all year long,
ready to use to repair the tiles, in August before the
 rains.

No angels climbed up
and no angels climbed down—
only men suffering from sciatica.

They prayed to catch a glimpse of Him
hoping to renegotiate their contracts
or to postpone their deadlines.

“Zot, me jep forcë!” e asgjë më shumë,
se ishin pasardhësit e Esaut,
të bekuar, me të vetmen gjë që mbeti prej Jakobit,
– shpatën.

Në shtëpinë time
lutja ishte një dobësi,
që nuk përflitej kurrë,
si të bërit dashuri.
Dhe njësoj si të bërit dashuri
pasohej nga nata e frikshme e trupit.

Govorili so: »Gospod, daj mi moči!« in ničesar več
od tega,
zakaj bili so Ezavovi potomci,
blagoslovljeni z edinim, kar jim je ostalo po Jakobu:
z mečem.

V moji hiši
je molitev pomenila šibkost,
o kateri se ne govori,
kot se ne govori o ljubljenu.
In ravno tako kot ljubljenje
je tudi molitev venomer nasledila strahotna noč telesa.

“Lord, give me strength,” they said
for they were descendants of Esau
and had to make do with the only blessing
left over from Jacob,
the blessing of the sword.

In my house praying was considered a weakness
like making love.
And like making love
it was followed by the long
cold night of the body.

Lajme te vonuara

Në fshatin midis maleve, lajmi vjen një muaj me vonesë.

Gjate rrugës pafajësohet: ai që vdiq shkoi doemos në parajsë,
e një grusht shteti “është vullneti i zotit”.

Përroi mbyt vetminë me vetmi. Imagjinata është rrëshirë që të mbron nga trupi. Përndryshe, pylli i rëndë i gështenjave dhe burrat e dehur, gdhihen me shpatulla të ftohta ngjeshur pas murit.

Vajzat preferojnë martesat larg për të lënë prapa, të paprekur, bustin e pesëmbëdhjetëvjeçares.

Dhe përtej pesë fshatrave vijnë nusët, nusët që do të lindin femijë – profetë midis sanës dhe kashtës në plevicë. Ah, desha të them vetëm njëri prej tyre do të jetë profet;

Zapoznele vesti

Gorsko vas vesti dosejajo z zamudo.
Dolga pot jih ublaži: umrli je zdaj zagotovo že v
nebesih,
državni udar pa »je bil božja volja«.

Hudournik utopi samoto v samoti. Domišljija je
prevleka
smole, ki te varuje pred telesom. Sicer pa: teža
kostanjevih dreves,
pijani možje hladnih ramen, ki jih jutro najde
prislonjene ob zid.

Dekleta si raje izbirajo tujce
in tako jih puščajo za seboj: nedotaknjena
poprsja svojih petnajstletnih teles.

In iz petih vasi, iz daljav onkraj, prihajajo k nam
neveste,
da bodo rojevale preroke
po hlevih, sredi sena in slame. No, hotela sem reči:
samo eden od njih bo za preroka;

Old News

In the village nestled between two mountains
the news always arrives one month late,
cleansed in transit, glorified, mentioning only the
dead who made it to paradise,
and a coup d'état referred to as 'God's will'.

Spring kills solitude with solitude, imagination
the sap that shields you from your body. Chestnut trees
awaken, drunken men
lean their cold shoulders against a wall.

The girls here always marry outsiders and move away
leaving untouched statues of their fifteen-year-old
selves behind.

But the boys bring in wives
from distant villages,
wives who go into labor on heaps of grass and
straw in a barn
and bear prophets.
Forgive me, I'd meant to say 'only one will be a prophet'.

të tjerët do të praktikohen për të gjuajtur me gurë
(kjo është gjithashtu pjesë e profecisë).

Në një mesditë vjeshte si kjo,
ata do të dalin nga shkolla si një tufë e trazuar
sorrash prej erës se gjakut,
për t'iu vënë pas makines – rrangallë të postës
deri në kthesë, kur ajo të zhbëhet në pluhur.

E pastaj do të shkojnë të vjedhin dardhët e egra në
“oborrin e kurvës”

Askush nuk i ndalon. “Grua me dy burra... hak e
ka!”

Midis dardhëve të egra në çantë – një roman,
me porosinë për t'u mbajtur mirë. Një “Ana
Kareninë”

që do të lexohet me padurim duke filluar nga faqja
e fundit,
e pastër dhe e fisnikëruar si një lajm i vonuar.

ostali se bodo vse življenje urili v lučanju kamnov
(tudi to je del prerokbe).

Nekega jesenskega opoldneva, ki bo takšen kot ta,
nato planejo iz šole – podobni zbegani jati vran, ki
jih je vznemiril vonj po krvi –
in se zapodijo za pošgarsko kripo,
prav tja do ovinka, kjer bo izpuhtela v prahu.

Potlej bodo šli krast divje hruške na »kurbino
dvorišče«.

Nihče jih ne bo ustavil. »Ženska z dvema
moškima ... prav ji je!«

Sredi divjih hrušk pa torba – in v njej knjiga z
zaznamkom:

prošnjo, naj se znajde v dobrih rokah. Neka *Ana
Karenina*,

ki jo bodo brale neučakane oči, od zadnje strani
proti začetku,

čisto in oplemeniteno kot zapoznelo vest.

The others will spend their lives throwing stones
(that is part of the prophecy, too).

At noon on an autumn day like today
they will bolt out of school like a murder of crows
stirred by the
smell of blood
and chase the postman's skeleton of a car
as it disappears around a corner, leaving only dust.

Then they will steal wild pears from the 'bitch's
yard'

and nobody will stop them. After all, she deserves
it. She's sleeping

with two men.

Between the pears in one boy's schoolbag
lies a copy of *Anna Karenina*.

It will be skimmed over, impatiently, starting on the
last page
cleansed and glorified, like old news.

Realitete vertikale

Të vazhduarit, në rastin tim, nuk është zgjedhje por detyrim
qëkur tri breza zgjohen njëherazi brenda meje.

I pari është një fëmijë i plakur; im atë.
Fatin dhe veshjet i zgjedh gjithmone nje numër më të vogël.

E pastaj gjyshi. Në kohën e tij nuk njihej fjala
“diagnozë”,
ai thjesht vdiq nga dëshpërimi gjashtë muaj pas së
shoqes
E pa humbur kohe, mbi trypat e tyre
komuniteti ndërtoi nje punishte uniformash prej
doku.

E stergjyshi. Nese ka ekzistuar nje i tille
une nuk ia di as emrin, ketu kujtesa pëson hiatus,
– prejardhja fshatare e prerë si thonjtë e fortë
e te zverdhur. nga puna ne arë.

Vertikalne resničnosti

Vztrajanje – to v mojem primeru ni izbira, temveč
obveza:
jutro za jutrom se v meni hkrati prebujajo troje rodov.

Prvi je ostareli otrok – moj oče.
Vedno si izbere za številko premajhno usodo in
oblačila.

Drugi je ded. V njegovih časih besede *diagnoza* še
niso poznali,
umrl je kar tako, iz obupa, šest mesecev za ženo.
Občina ni tratila časa, na njunih truplih je takoj
zrasla šivalnica uniform za pristaniške delavce.

In naposled praded. Če je kdo tak sploh kdaj
obstajal,
jaz mu ne vem niti imena, tu v spominu zazeva
vrzel,
moje podeželsko poreklo ga prestriže kakor noht,
otrdel in rumen od dela na polju.

Vertical Realities

Waking is an obligation:
three generations open their eyes every morning
inside me.

The first is an old child – my father;
he always chooses his luck and clothes one size too
small for him.

Next comes grandfather... In his day, the word
'diagnosis' did not exist.
He simply died of misery six months after his wife.
No time was wasted. Above their corpses
rose a factory to make uniforms for dockworkers.

And great-grandfather, if he ever existed,
I don't even know his name. Here my memory goes
on hiatus,
my peasant origins cut like the thick and yellow nails
of field-workers.

Te tre perkulen si një pyll sipër meje
e me diktojnë se çfare duhet të bëj
e çfare nuk duhet.

Sapo degjove prej meje nje te tillë “mirëmëngjes”
si e dale prej nje elefanti me putra mbi piano
apo prej shqepjeve te xhaketes se im eti.

Ata nuk po orvaten te ndryshojne ndonje gjë
e as te kundervihen; ndjehen te freskët
ashtu te larë me sapunin e lirë të perkohësisë.

Ata thjesht e riprekin boten permes meje
si me nje palë doreza plastike
për të ruajtur të paprekur shkakun
në vendin e krimit.

Zgrinjajo se nadme, podobni drevesom v gozdu,
narekujejo mi, kaj moram storiti
in česa ne.

Ravno si zaslišal moj glas, rekla sem: »dobro jutro« –
ki zveni kakor slonja noga na klavirju
ali kot bi se razpočili šivi na očetovem suknjiču.

Ničesar si ne prizadevajo spremeniti,
ničemur se ne zoperstavljajo; sveži in čili so,
umiti s cenanim milom minljivosti.

Skozme vrnejo svetu dotik, to in nič več,
kot bi s parom orokavičenih rok
skušali očuvati dokazno gradivo
na kraju zločina.

Three shadows loom like a forest over me
telling me what to do
and what not to do.

You listened to me say 'good morning'
but it was either an elephant pounding on a piano
or the seams coming apart in my father's little jacket.

Indeed, my father, his father, and his father before that
are not trying to change anything
nor do they refuse to change anything; the soap of
ephemerality
leaves them feeling fresh and clean.

They only wish to gently touch the world again
through me, the way latex gloves
lovingly touch the evidence
of a crime scene.

Me fatin e shkruar në fytyrë

Shoku im i bangës në shkollën fillore
kishte gishta blu, buzët blu dhe një vrimë të
pariparueshme blu në zemër.

I shënuar me vdekje. I padukshëm. Ai vetëm ruante
rrobat
i ulur mbi një gur, jashtë fushës së lojës,
asaj alkemie djerse dhe pluhuri.

I shënuari për të qenë mbret
është i ftohtë, i gatshëm për një rënie të lire,
i lindur parakohe nga një mitër e palumtur.

Gruaja flokëkuqe që pret përnatë burrin e pirë
do të vazhdojë ta presë kështu edhe njëqind vjet.
Nuk është faji i alkoolit. Ajo ka priten t'vulosur në
fytyrë.

Dhe ai ndodhet krejt rastësisht në këtë akt
sa spektatori i rastit
që shiu e futi nga rruga në sallë.

Na obrazu zapisane usode

Moj sošolec v klopi
je imel modre prste, modre ustnice in neozdravljivo
modro rano na srcu.

Zaznamovan je bil s smrtjo. Neviden. Čepeč na
kamnu
nam je čuval obleke, nekje tam zunaj igrišča,
te alkimije znoja in prahu.

Kdor je določen za kralja,
je hladen – pripravljen na prosti pad,
rojen prezgodaj iz nesrečne maternice.

In rdečelasa ženska, ki noč za nočjo čaka svojega
pijanega moža,
bo v čakanju vztrajala še dolgih sto let.
Ni stvar v alkoholu. Njen obraz je zapisan čakanju,
on pa se je v vsem dogajanju znašel le po spletu
okoliščin,
kot naključen očividec,
ki ga je dež prignal v zavetje pod streho.

Marked

My deskmate in elementary school
had blue nails, blue lips, and a big irreparable hole
in his heart.

He was marked by death. He was invisible.
He used to sit on a stone guarding our coats
as we played in the playground, that alchemy of
sweat and dust.

The one marked to be king
is cold, ready for a free fall
born prematurely from a sad womb.

And the redheaded woman waiting for her drunk
husband to return
will go on waiting for one hundred years.
It isn't the alcohol; she is marked by 'waiting.'
And he only as guilty as an onlooker
pushed indoors by rain.

Po kështu nuk është faji i luftës që i merr jetën djaloshit me sy të trishtë. Ai ishte i prerë për listat e rekrutimit. Melankolia është arsenali bazë i ushtrive.

Kurse ai që është vulosur me mbijetesë do të vazhdojë të ushqehet me këlyshët e tij, si ariu polar,
pa e marrë kurrë vesh se moti është ngrohur.

Te gjithë të mbyllur si teoremat. Qielli i tyre është një shtëpi e marrë me qera,
ku nuk mund të ngulësh as edhe një gozhdë më tepër.

Në pritje të një një urdhëri të dytë,
të cilin do ta injorojnë gjithsesi,
me krahët lidhur pas lopatave dhe veshët zënë më dyllë,
si njerëzit e Odiseut, në shtegun e sirenavë.

Stvar pa tudi ni v vojni. Ni ona tista, ki je dečku
žalostnih oči
vzela življenje. Njegovo ime je bilo zapisano na
seznamu vpoklicanih,
melanholija je osnovni arzenal vojske.

Kogar pa usoda zapiše preživetju,
ta bo še naprej žrl svoje mladiče, kot severni medved,
ki se nikdar ni ovedel otoplitve podnebjaja.

Vsi so zaprti kot teorem. Njihovo nebo
je najemniški dom,
v katerem ne moreš zabiti niti enega samega žeblja.

Tako vztrajajo v čakanju na naslednje povelje,
za katero se tako ali tako ne bodo zmenili,
z rokami, privezanimi na vesla, in ušesi,
zapečatenimi z voskom,
kakor Odisejevo spremstvo, ki je krenilo po poti
siren.

What's more, it isn't the war
that took the life of the young boy
with melancholy eyes. He was marked as well, born
to be on the recruiter's list.
Melancholy is the standard arsenal of war.

And then there is one marked for survival
who will continue to eat his offspring like a polar bear
that never notices the warming climate.

All of them are as closed as theorems, their sky a
rental home
where hammering even a single nail of change is
forbidden.

They are waiting for their next command, which
they will ignore anyway
like the Argonauts who filled their ears with wax
and rowed on through the sirens' path.

E hëna në shtatë ditë

I.

E hëna është një këpucë teke;
me tjetrën, ndoshta po argëtohet qeni i lidhur tek porta.
Dielli del gjithmone nga një deriçkë
dhe derdhet si krundet nëpër rrugë – gjithsesi i panevojshëm.
Burrat që zbresin zallit
me trupin drejt, e duart të lidhura pas shpine
janë nisur për askund.

Ata ngjajnë me thepin e pushkës në vijën e shënjestrës;
duhet te mbash frymën për t'i fiksuar.

Pështyma e tyre akoma e hidhur nga kafeja
dhe mbi jakat e xhaketave – barriera zbokthi
apo flamuj të bardhë dorëzimi.

Javë të tëra pa rënë një pikë shi. Përroi i vetem digjet nga
sifilisi.

Një fëmijë i përvidhet së ëmës; nuk do të shkojë në shkollë.
Është nëntë vjeç, dhe mbledh e zbret me gishtat e nxirë me
arra të njoma

vitet që i kanë mbetur deri në rekrutim.

Përtej dhjetës, ai është i hutuar.

Ponedeljek v sedmih dneh

I.

Ponedeljek je čevelj brez para,
z drugim se morda zabava pes, privezan ob dveri.
Ob vzhodu sonce posije skozi zadnja vrata
in se raztrese po cesti, podobno mekinam, povsem
brez potrebe.

Možje se spuščajo po prodnatem pobočju
vzravnanih teles, z rokami, sklenjenimi na hrbtih,
krenili so na pot do nikoder.

Podobni so merku na strelni liniji:
zadržati moraš dih, da jih poravnaš z muho.

Njihova slina je še vedno trpka od kave
in na ovratnikih suknjičev nosijo plast prhljaja
ali belo zastavo predaje.

Tedni minejo brez kaplje dežja. Samotni potok
zagori od sifilisa.

Otrok se izmuzne materi, ne bo ga v šolo.
Devet let ima; in na prste, počrnele od strtih orehov,
sešteva in odšteva leta, ki so mu preostala do vpoklica.
Ko jih dopolni deset, je zmeden.

Monday in Seven Days

I.

Monday feels like an odd shoe
its other chewed by the dog tied at the gate.
The sun always rises through the open backdoor
and pours into the house like birdfeed along the street.
Men returning from the pebble beach
walking with their hands held behind them
on their way to nowhere
look like crosshairs on a gun
their spit still bitter with coffee
dandruff scattered along their collars;
to draw them you would have to hold your breath.
For weeks now there hasn't been a single drop of
rain. The thin
stream dwindles, sickly, syphilitic.
A child skipping school
sneaks away from his mother.
He is nine and still adds and subtracts on fingers
blackened by fresh walnuts
counting the years to his conscription.

Vizatën rreth vetes një rreth të madh në pluhur
si një copë lëkurë e shënuar
atje ku do të kryhet një heqje tumori.

II.

Si salmonët, lënë detin dhe i ngjiten grykëderdhjes së lumit
kur vjen koha e dyzimit,
– dasmorët, bëjnë një hap prapa në histori
ndërsa kthehen te nesërmen, me sytë përdhe, duke i kërkuar
lëkurët,

të zonjës së shtëpisë:

“E imja është krejt e bardhë, me manikur ne thonj!”

“E imja është e butë, dhe ka një damkë djegjeje hekuri në
parakrah”

“E imja mban erë sherebel; pa kanavacë e pa astar!”

“E imja është e magjepsur; mund ta veshësh nga te dyja anet!”

“Më jep një çfarë të mundesh, pak rëndësi ka!”

Ja dhe Mustafai, pijaneci...,

me kokën e ngjitur në të djathtë të trupit.

Ai është shenjti i së hënës – fajtor për gjithçka

V prah okrog sebe zarisuje velik krog,
kot bi označeval predel kože,
namenjen odstranitvi tumorja.

II.

Kakor jate lososov, ki zapustijo morje in se prebijejo
do rečnega ustja,
kadar napoči čas drstenja,
tako svatje stopijo korak nazaj v preteklost,
ko se vrnejo naslednjega dne – in z očmi, uprtimi v tla,
zaposijo gospodarico hiše, naj jim vrne kožo:
»Moja je tista povsem bela, z očedenimi nohti!«
»Moja je tista mehka, na podlahti ima ožganino od
likalnika.«
»Moja diši po kadulji, nima ne polnila ne podloge.«
»Moja je čarobna: nosiš jo lahko z obeh strani!«
»Meni daj kar tisto, ki jo imaš pri roki, vseeno mi je!«

In evo, še on se je primajal, pijandura Mustafa
s povešeno glavo.

On je ponedeljkov svetnik, dežurni krivec,

He draws a large dusty circle in the dirt
that looks like a piece of blighted flesh
where a tumour had just been removed.

II.

Like salmon, ready to mate,
swimming upstream from the sea
to the river's estuary
the wedding guests step backward in time
and beg the landlady to return their flesh:
'Mine is bright white...'
'Mine is soft, with a burn from a hot iron on my
forearm...'
'Mine smells of sage, like a canvas bag...'
'Mine is magical, you can wear it inside out...'
'Give me anything – it doesn't matter!'

Here comes Mustafa, the drunkard,
with his head stuck to his body's right side.
He is Monday's Saint, guilty of everything,

ndërsa përthith mallkimet e të tjerëve
si një copë pambuk e lagur me akool,
përmbi plagë.

III.

Para gjumit bota kthehet nën qepallë
si ushtria nën një hark triumfi, e ngopur në kotësinë e vet,
Në fund të kolonës – plaçka e luftës
riti i përnatshëm i bashkimit trup me trup,
ajo muzikë rrecka-rrecka
që mjafton sa për të fshehur
motivin për të cilin u zgjuam sot në mëngjes
e aq më tepër, atë, për të cilin duhet të zgjohemi nesër.

Llamba shuhet për herë të fundit.
dhe gjaku iu rikthye qarkullimit te vogël.

ki popivna vse, kar so zagrešili drugi,
kakor kos vate, ki jo pomočiš v alkohol
in pritisneš ob rano.

III.

Pred spanjem se svet vrne pod veke
kakor kolona vojakov pod slavolok, naveličani so
lastne ničevosti,
s seboj vlačijo vojni plen,
vsakonočni obred spajanja teles,
razcapana glasba, ki zadostuje,
da prikrijemo motiv, zaradi katerega smo se danes
zbudili,
še bolj pa tistega, zaradi katerega se bomo morali
zbuditi jutri.

Svetilka ugasne poslednjič,
kri pa se vrne v mali obtok.

absorbing everyone's sins
like a swab of alcohol-dabbed cotton
pressed to a wound.

III.

Before sleep the world returns whole beneath eyelids
like an army full of pride, gathered under the Arc
de Triomphe,
the loot of war behind them.
The nightly rite of fucking
that shredded music
sufficient to hide
the motive for which we woke up this morning
and, even more so, the motive to wake up tomorrow.

The lamp turns off for the last time
and blood continues on its small circular route.

IV.

Kur ime gjyshe erdhi nuse ketu,
shtëpia ishte bosh: vetëm armët varur e një emër të mirë.
Me kaq pak gjëra, asaj iu desh të ndërtonte një qytet
të gjejë një palë shpatulla për një kokë.
E filloi duke mbjellë një kajsë para shtëpisë.
Dhe më tej një të dytë. Si një *deadline*,
apo si dora e vënë para fytyrës
që fryma të kthehej e ngrohtë mbrapsht.
Pastaj prej trupit të saj pikuan fëmijët
shiu nga tenda prej llamarine.
Ata që ranë në tokë të butë u harruan; të tjerët mbi
çimento
ia dolën mbanë.
E ata që mbijetuan,
sot e kësaj dite janë ngurosur në një fotografi bardhë e zi
me kostumet prej stofi dhe shtegun e qartë të flokëve me
brilantinë
të parehatshëm,
si brenda një jete të marrë hua.

IV.

Ko je moja babica nekoč prispela sem kot nevesta,
je bila hiša prazna: samo orožje, poobešeno po
stenah, in dobro ime.

Iz tako bornega imetja je morala zgraditi mesto,
najti ramo, na katero bi mogla nasloniti glavo.

Najprej je pred hišo posadila marelico.

Zatem še eno. Kot kakšen *deadline*

ali kakor roke, ki jih pristaviš pred obraz,

da bo sapa topla, kadar se vrne k tebi.

Nato so ji iz telesa začeli kapljati otroci,

dežne kaplje s pločevinaste kritine.

Tisti, ki padejo na mehka tla, bodo pozabljeni, oni,

ki pristanejo na betonu,

se bodo izmazali.

In tisti, ki so preživeli,

so tu še danes, okamneli na črno-beli fotografiji,

oblečeni v bombažna oblačila, namazanih,

poravnanih las,

kot bi jim bilo neudobno,

kot bi bili oblečeni v kako izposojeno življenje.

IV.

When my grandma came here as a bride
with nothing more than her good name
the house was empty but for the hanging weapons.

There was so little here she had to build a whole town
just to find a pair of shoulders for a head.

She began by planting an apricot tree in front of the
house

and later another, so that the two were

like hands cupped to a face

to warm it.

Then children dripped from her

as rain from a tin awning.

Those who fell on soft ground were forgotten.

Those on cement

managed to survive.

To this day

they still stand petrified in a black and white

photograph

in woollen suits with oily unevenly cut hair

looking uncomfortable

looking as if their lives were borrowed from elsewhere.

V.

Lodrat e prishura ishin argëtimi im.
Zebra, karroca kineze e akullores me kurdisje,
që im atë m'i solli dhuratë për Vit të Ri,
asgjë nuk vlenin
ishin si torta me kremin e lëpirë fshehtas në kuzhinë
derisa diçka metalike u thyhej përbrenda
dhe hidheshin tej të panevojshme ...
Atëherë ua hapja barqet, ingranazhet mikroskopikë,
bateritë
pa e ditur se kisha bërë hapin tim të parë drejt të kuptuarit,
si liri nga funksioni.

Kur për herë të parë pashë një pikturë të vërtetë,
bëra disa hapa mbrapa, instiktivisht, me thembra,
po zgjidhja pikën e vdekjes,
nga ku mund të hyja në brendinë e gjërave.

Ndërsa me njerëzit ishte tjetër gjë,
ata i ndërtova vetë. Njerëzit i desha,

V.

Kratkočasila sem se s polomljenimi igračkami.
Zebra, kitajski sladoleдни voziček,
vse, s čimer me je oče obdaril za novo leto,
vse povsem brez vrednosti,
kot torta, s katere je nekdo v kuhinji skrivaj polizal
kremo,
vse dokler se v notranjosti ni pokvaril kak kovinski
delec
in smo jih vrgli med šaro ...
Takrat sem jih obrnila in odprla, mikroskopska
kolesca, baterije,
in nevede sem storila prvi korak k razumevanju:
kaj pomeni biti osvobojen funkcije in namena.

Ko sem prvokrat videla pravo sliko,
sem stopila nekaj korakov nazaj, instinktivno, po
petah,
iskala sem točko smrti,
s katere bi lahko vstopila v notranjost stvari.

Z ljudmi pa je bila stvar drugačna,
njih sem si zgradila sama. Ljubila sem jih,

V.

Broken toys were my playthings:
zebras, wind-up Chinese dolls, ice-cream carts
given to me as New Year's presents by my father.
But none was worth keeping whole.
They looked like cakes whose icing had been
licked off by a naughty child
until I broke them, cracked and probed their insides,
the tiny
gears, the batteries,
not aware then that I was rehearsing
my understanding of freedom.

When I first looked at a real painting
I took a few steps backward instinctively
on my heels
finding the precise place
where I could explore its depth.

It was different with people:
I built them up,

qëllimisht jo deri në fund. Asnjëri prej tyre
nuk preku tavanin e kaltër me kokë,
si shtëpitë e lëna në mes, me një plasmas në vend të çatisë
kur sapo ka filluar vjeshta e lagësht e të kuptuarit.

VI.

Ja, ku është ai burri i ndershëm, burri i drejtë,
me fytyrën e shkundur mirë nga thërrimet
si një shtroje pikniku.

Soji i tij nuk mbetet kurrë pa punë:
“Kam një vrimë të gatshme në gjoks,
a ka kush ndonje gozhdë për të ngulur?”

Të njëjtën gjë ka bërë edhe stërgjyshi,
edhe gjyshi, babai..

Ndoshta të njëjtin zanat do të ketë edhe i biri, për analogji.
Ai që pikërisht tani, i ka ngulur sytë si diçkaje të pavlerë
(hapu dhe e futu!)
herët e vonë.

a nalašč ne do konca. Nihče od njih
ni dosegel modrega stropa, bili so kot
napol dokončane hiše, ki jih namesto streh krijejo
plastične ponjave,
ko se zunaj svet preveša v vlažno jesen razumevanja.

VI.

To je ta častitljivi človek, pravičnik,
njegov obraz je podoben odeji za piknik,
ki si jo dodobra otresel drobtin.
Ljudje njegovega kova nikoli ne ostanejo brez dela:
»Poglejte moje preluknjane prsi,
ima kdo pri roki kak žebelj, da ga zabijem vanje?«

Takšen je bil že praded,
potlej ded in oče ...
Morda bo, po analogiji, isto obrt opravljal tudi sin.
On, ki se je ravno zazrl vanj kot v kakšnega ničvredneža
(vrag naj te vzame!),
zgodaj in hkrati pozno.

loved them, but stopped short of loving them fully.
None were as tall as the blue ceiling.
As in an unfinished house, there seemed to be a
plastic sheet
above them instead of a roof
at the beginning of the rainy autumn of my
understanding.

VI.

Here is the honest man, the just man,
his face a picnic blanket
shaken of crumbs.
His kind never remains unemployed.
He asks, 'Does anyone have a nail to drive into
the hole in my chest?'

My great-grandfather was like that,
and so was my grandfather and my father.
Maybe if I were a son I would have been the same,
staring up at a worthless father
(What a shame! I'd say).

“Sa larg do të shkoj?” – e kishte pyetur një herë i biri
“Aq sa mos ta humbasësh veten nga sytë!”
Mund të kishte qenë një ëndërr, sepse pema e tij gjenealogjike
u dogj nga rrufeja
dhe një erë e mirë prej *uluweah* u përhap nëpër katund.

VII.

Kundërmim rrënjësh. Shirat kthehen në zgjoin e vet
si bletët, të gjithë njëherësh, pa hierarki. Është traditë.
E për të dalluar shirat e freskët nga ata melankolikë
të mbarsur mbi kodrina gjatë verës,
unë mbyll njërin vesh, njëlloj siç perceptohet identiteti.

»Kako daleč naj grem?« ga sin nekoč vpraša.
»Tako daleč, da mi izgineš izpred oči!«
Morda pa so bile vse to sanje, zakaj njegovo
družinsko drevo
je izgorelo v blisku
in prijeten vonj po *katsurah* se je razširil po vasi.

VII.

Vonj po koreninah. Deževja se vračajo v svoj panj
kakor čebele, vsa naenkrat, brez hierarhije. To je
tradicija.
Da bi mogla vedra deževja razločiti od tistih
melanholičnih,
zaplojenih poleti nad gričevjem,
si zatisnem uho, na enak način, kot ugotavljamo
istovetnost.

‘How far should I go?’ the son would ask only once.
‘Until you lose sight of yourself.’
It might have been a dream,
because his family tree was struck down by
a bolt of lightning
before the succulent scent of burnt sugar emanating
from the Katsura
spread over the village.

VII.

The smell of roots in the air, and the rain falling
like bees returning to their hive, all at once.
It’s a tradition in my family to distinguish happy
rain from
melancholy rain
conceived above hilltops during summer.
I listen with one ear, waiting as if for the moment
one recognises
that a stranger’s voice
is indeed one’s own voice.

Im ungj më kërkon një *fazzoletto* për të fshirë syzet,
e quan kështu, që prej kohës kur ishte për kurim nga
bronkopneumonia në Firence,
kohë për të cilën ai flet
si për muajin e mjaltit.
Ai tashmë ka dëftesën e notave të mia simestrale në dorë
gjaku i pulson në tëmtha; çështje për jetë e vdekje.
Varet prej tij
të përcaktojë
në jam një tullë për shtëpi
apo gur për një kullë bari.
Dhe ajo dorë që pritet të më godasë
është manual përdorimi që lexohet vetëm një herë
por, ulluqet në pëllëmbë, vijat e tij të fatit,
janë të vetmet që nuk do të më lënë shenjë.

Djalli e marrtë! Më sill një *fazzoletto*!

VIII.

Nëse ke një lëkurë të zezë,
Buzëqeshja jotë duhet të jetë e përkryer.

Moj stric me prosi za *fazzoletto*, da bi si z njim
obrisal očala,
to besedo uporablja, vse odkar je bil na zdravljenju
pljučnice v Firencah,
o tem obdobju govori kot o medenih mesecih.
Ravno zdaj v rokah drži moje spričevalo za to polletje,
žile na sencih mu utripajo – to je vprašanje življenja
in smrti.

Od njega je odvisno,
kaj mi bo določeno –
biti zidak v hiši
ali kamen za kaščo.

In roka, ki se pripravlja na to, da me udari,
je navodilo za uporabo, ki se prebere enkrat samkrat,
toda brazde na njegovi dlani – poteze njegove usode –
so edino, kar na meni ne bo pustilo sledi.

K vragu s tem! Prinesi mi *fazzoletto*!

VIII.

Če je tvoja koža temna,
tedaj je tvoj nasmeh zagotovo popoln.

My uncle asks for a 'fazzoletto' to wipe his glasses.
He has used that word since the time he went to
Florence
to have his pneumonia cured – a time he remembers
as fondly as a honeymoon.
With my report card in his hand
veins throb at his temples – a matter of life or death.
He is the one to determine
whether I will be a brick for a wall
or a stone for a barn.
The hand that he hits with
is an instruction manual read only once
although the furrows on his palm – the limits of his
destiny –
never leave scars on me.

'To hell with it! Bring me un fazzoletto!'

VIII.

'If you have dark skin
your smile is exquisite,

Ajo s'mund të jetë gjysmake dhe as me dhëmbët copë-copë.
F. e di këtë. Ajo mban zi për të birin,
hap dritaren herët, ndez sobën me vajguri e me një copë
telegram të spërdredhur,
pastron oborrin, ushqen pulat, gatuan sa për dhjetë vetë
fikson karrigen e saj me krahë sfinksi përballë derës
dhe si çdo ditë kapet si një skifter, fort me kthetra
pas rregullit
formës,
duke joshur si kuadratet në fushat me grurë
atë pjesë të saj, që fluturon pamëshirshëm në vijë të drejtë
dhe që nuk e prek tokën.

Ajo i merr përshëndetjet me sy.
Rruga i hapet nga të dyja krahët.
si e djela midis ditëve të javës, e caktuar për mirënjohje
dhe meditim.

Nikdar le polovičen, nikdar ne razkriva razmetanih
zob.

F. to razume. Odeta je v črnino, zaradi sina –
zgodaj odpre okna, prižge peč na petrolej, podkuri
z zmečkanim telegramom,
počisti dvorišče, nakrmi kokoši, skuha za deset ljudi,
z rokami sfinge pričvrsti svoj stol nasproti vrat;
in kakor vsak dan se tudi danes – sokolica – bori s
svojimi kremplji silno
za red
in strukturo,
za kaj takega kot kocke na pšeničnem polju, vodnice
tistega dela nje, ki neusmiljeno leti po premi črti
in se nikdar ne dotakne tal.

Pozdrave sprejema s pogledom.

Z obeh strani se pred njo odpira pot,
tako kot se sredi drugih dni odpre nedelja,
namenjena hvaležnosti
in premisleku.

neither incomplete nor flashing rotten teeth.’

F. knows this. She mourns for her son.

Early in the morning she opens the window
lights the kerosene stove
with a piece of crumpled telegram still in her hand
sweeps the yard, feeds the chickens, cooks for ten,
fixes the chair with the sphinx’s arms
opposite the door.

And each day
with the claws of a hawk she fights against disorder
begging for form and discipline
like the square plots of a field of wheat
guiding the part of herself that flies mercilessly in a
straight line
never landing.

She accepts greetings with her eyes
and pathways open before her
like the Sabbath among other days,
dedicated to gratitude and prayer.

IX.

Në mes je i shpëtuar – thoshnin latinët
Mbulesa e qëndisur në mesin e tryezës,
Tryeza në mesin e qilimit.
Qilimi në mesin e dhomës.
Dhoma në mesin e shtëpisë.
Shtëpia në mesin e bllokut.
Blloku në mesin e qytetit.
Qyteti në mesin e hartës.
Harta në mesin e dërrasës së zezë.
Dhe dërrasa e zezë.
Në mesin e hiçit.

Lola është një engjëll. Balli i saj nuk është rritur që kur
ishte tetë vjeç,
për të ruajtur të njejtën qendër graviteti. Dhe ajo pëlqen
skajet, qoshet
pavarësisht se veten e gjen gjithmonë në mes të një autobusi
kur njerëzit turren drejt hyrjes dhe daljes.

Fqinjët e mi janë njerëz të pashkollë,
nuk kanë dëgjuar asgjë për estetikën,

IX.

Najvarneje boš šel po sredi, so govorili Latini.

Izvezeni prt sredi mize.

Miza sredi preproge.

Preproga sredi sobe.

Soba sredi stanovanja.

Stanovanje sredi bloka.

Blok sredi mesta.

Mesto sredi zemljevida.

Zemljevid sredi črne table.

In črna tabla.

Sredi ničā.

Lola je angel. Njeno čelo ni zraslo, odkar jih je
imela deset,
tako je težišče obdržala na isti točki. In vseč so ji
robovi in koti,
čeprav se na avtobusu vedno znajde na sredini,
tam sredi trum ljudi, ki derejo skozi vstopna in
izstopna vrata.

Moji sosedge so ljudje brez šol,
nikoli niso slišali za estetiko

IX.

Medio tutissimus ibis, the middle is the safest ground.

The embroidered tablecloth in the middle of the table.

The table in the middle of the carpet.

The carpet in the middle of the room.

The room in the middle of the house.

The house in the middle of the block.

The block in the middle of the town.

The town in the middle of the map.

The map in the middle of the blackboard.

The blackboard in the middle of nowhere.

Lola is an angel. Her forehead hasn't grown since
she was eight,
her centre of gravity unchanged. And she likes
edges, corners,
although she always finds herself in the middle of
the bus
where people rush toward the doors at either end.

My neighbours never went to school
nor have they heard of aesthetics

dhe zor se kanë lexuar gjë mbi boshtin, simetrinë dhe të vërtetën absolute.

Por, ata lëshohen instiktivisht drejt mesit ashtu si koka e burrit lëshohet krejtësisht në prehrin e gruas,

që me një palë gërshtë, pabesisht, deri nesër do ta bëjë atë më të prekshëm se kurrë.

X.

Përgatitjet për dimër nuk janë një zakon por, shqisë. Flakim nga vetja, makthet tona të tëpërta, si objektet nga një anije e ngecur në cektinë.

*Taedium vitae** është ora lokale që nuk bën më punë Përderisa vetëm një erë fasulesh të ziera na ndan nga fqinjët.

Dhe nga parardhësit, një ëndërr sipër stufës.

* *taedum vitae* – lat. mbingopje nga jeta

in komaj kaj vedo o oseh, o simetriji in absolutni
resnici.

A nagonsko jih vleče proti sredini,
kakor glavo moškega v naročje ženske,
tiste, ki ga bo do jutrišnjega dne – s parom škarij,
zahrbtno –
naredila ranljivejšega kot kadarkoli.

X.

Priprave na zimo niso običaj,
temveč nagon. Odvečne tesnobe odvržemo s sebe
kakor blago z ladje, nasedle na sipini.

*Taedium vitae** je lokalni čas, ki ga več ni,
edinole vonj kuhanega fižola nas ločuje od sosedov.
In sen, sanjan nad štedilnikom, od naših prednikov.

* Lat., svetobolje, naveličanost nad življenjem.

and hardly ever have they read anything
about the Earth's axes, symmetry, or absolute truth.
But instinctively they let themselves drift toward
the middle

like a man laying his head on a woman's lap,
a woman who, with a pair of scissors
will make him more vulnerable than ever
before the day is done.

X.

Preparing for winter
isn't tradition, but instinct. We hurl our spare anxieties
like precious cargo from a shipwreck.

Taedium vitae is a time zone
that no longer exists.
The smell of boiled beans separates us
from our neighbours, a dream above the stove
separates us from our ancestors.

Mes meje dhe fuqive të mia nuk ka asnjë ndërmjetës.
era predikon rreth e rrotull me zë hundor prej profeti te rremë.

Vitet përbrenda rrokullisen me kollotumba, pjerrësirës së
ngrirë,
duke fshehur instiktivisht kokën midis gjunjëve.

Kufijtë rrudhen. Edhe pse më abstrakt se kurrë
trupi është atdheu im pa himn.
me të cilin prekem në kllapi, në kufijtë e ekzistencës
si buzët e nënës mbi ballin e fëmijës me temperaturë...

kur është fjala
për mbijetesë.

Med menoj in mojimi močmi ni nobenega posrednika.
Veter pridiga vsenaokrog, noslja z glasom lažnega
preroka.

Leta se kotalijo znotraj nas, tam prevračajo kozolce
po zaledenelih pobočjih,
medtem pa nagonsko skrivajo glavo med kolena.

Meje se grbančijo. In bolj abstraktno kot kadarkoli
je telo, moja domovina brez himne,
ki se je dotikam v vročici, na robu obstoja,
kakor se materine ustnice dotaknejo čela vročičnega
otroka ...

kadar beseda nanese na
preživetje.

There isn't a middleman between me and my talents.
The wind preaches with the nasal voice of a false
prophet.

Years somersault over frozen slopes
and we instinctively hide our heads between our knees.

Limits wither away. My body
more abstract than ever, is a country without an
anthem,
a country, delirious and once near death, which I touch
like a mother touching her lips to the forehead of
her child
with a high fever.

translated by Henry Israeli

Përmbajtja

Misteri i lutjeve	4
Lajme te vonuara	8
Realitete vertikale	12
Me fatin e shkruar në fytyrë	16
E hëna në shtatë ditë	20

preview only

Vsebina

Skrivnost molitve	5
Zapoznele vesti	9
Vertikalne resničnosti	13
Na obrazu zapisane usode	17
Ponedeljek v sedmih dneh	21

Contents

The Mystery of Prayers	5
Old News	9
Vertical Realities	13
Marked	17
Monday in Seven Days	21

preview only

Luljeta Lleshanaku

(1968, Albanija) je na Univerzi v Tirani študirala albansko filologijo in književnost, magistrski študij pa dokončala na Kolidžu Warrena Wilsona v ZDA. Zaposlena je bila kot novinarka, televizijska avtorica, univerzitetna predavateljica, trenutno pa je raziskovalka na področju zgodovine. Objavila je devet pesniških zbirk, ki so prevedene tudi v številne tuje jezike. Njena zadnja knjiga v angleščini, *Negative Space* («Negativni prostor»), je prejela nagrado angleškega PEN-a in se uvrstila na ožji seznam kandidatk tako za mednarodno pesniško nagrado Griffin kot za nagrado ameriškega PEN-a leta 2019. Poleg tega je leta 2009 prejela nagrado kristal Vilenice, leta 2022 pa je v Gdanku postala »evropska pesnica svobode«.

(1968, Albania) studied Albanian Philology and Literature at the University of Tirana and later graduated with an MFA from Warren Wilson College, USA. She worked as journalist, TV author, university teacher, and lately as a history researcher. She is the author of nine poetry collections, which have been extensively translated and published in other languages. Her last book in English *Negative Space* won the English PEN award and was a finalist for the Griffin International Poetry Prize 2019 in Canada and a finalist for PEN America 2019. Lleshanaku is also the recipient of the 2009 Kristal Vilenice award and, recently, the European Poet of Freedom 2022 laureate in Gdansk, Poland.